

Recenzja książki:
International business in transition,
pod redakcją Mariana Goryni,
Difin, Warszawa 2009, s. 328

Dwudziesta rocznica pierwszych wolnych wyborów w Polsce skłania do rozmyślań nie tylko nad przemianami politycznymi, które w tym czasie zaszły, ale także nad ewolucją gospodarczą, która przez ostatnie dwie dekady miała miejsce. Rozwój handlu zagranicznego, wchodzenie w struktury międzynarodowe, jak również postępująca globalizacja, dzięki którym polska gospodarka otwierała się na współpracę ekonomiczną z innymi krajami, wydają się być w tym kontekście szczególnie interesujące.

Można się domyślać, że właśnie chęć podsumowania wymienionego okresu przyświecała Autorowi omawianej książki. *International business in transition* jest zbiorem siedemnastu artykułów opublikowanych przez Mariana Gorynię i jego współpracowników w różnych periodykach na przestrzeni ostatnich 20 lat. Wspólna tematyka poszczególnych publikacji skupia się w analizie integracji gospodarki transformującej się ze strukturami międzynarodowymi.

Chronologiczne ułożenie artykułów sprawia, że cała książka nabiera formę pamiętnika, zawierającego opis zjawisk, problemów i wyzwań, które napotykała gospodarka polska podczas przemian, komentowanych i badanych na bieżąco w kolejnych artykułach.

Układ publikacji można ocenić dwójako. Z jednej strony ciekawie uwydatnia on kolejne etapy przemian, od zamknięcia kraju na współpracę międzynarodową, przez stopniowe wzmacnianie wymiany handlowej z innymi państwami, umacnianie współpracy z gospodarką europejską, do sprostania wyzwaniom jakie niesie globalizacja, skupiając się przy tym na kwestiach konkurencyjności przedsiębiorstw, inwestycjach zagranicznych i wymianie technologii. Sprawia, że lektura jest interesująca nie tylko z ekonomicznego punktu widzenia, ale także historycznego, ukazującego ewolucję poglądów i priorytetów obieranych przez naukowców zajmujących się analizą międzynarodowych struktur gospodarczych, zwłaszcza w kontekście rekomendacji dla polityki gospodarczej, której w każdym z tekstów poświęcone zostało wiele miejsca. Dopełnia to wcześniej wspomnianą formę pamiętnika, w którym zjawiska nie są opisywane z jednej, oddalonej perspektywy, ale z wielu punktów rozrzuconych w czasie.

Z drugiej strony chronologia kłóci się ze spójnością tematyki artykułów. Mimo że wszystkie prace oscylują wokół konkurencyjności przedsiębiorstw w warunkach integracji międzynarodowej, przy silnym nacisku na mikroekonomiczną analizę przedsiębiorstw, to jednak przeplatanie się różnych wątków globalizacji, integracji europejskiej czy wymiany technologicznej sprawia, że warto odnosić się do książki bardziej jak do antologii tekstów, niż jak do zamkniętego dzieła.

Stosując pewne uproszczenie, wszystkie artykuły można podzielić na trzy grupy. Do pierwszej z nich można wliczyć prace przekrojowe, analizujące gospodarkę Polski jako całość, skupiające się na makroekonomicznych uwarunkowaniach kraju podlegającego transformacji. Począwszy od pierwszego artykułu *A strategic shift in export trade* (1995), analizującego przyczyny dynamicznego wzrostu wartości handlu zagranicznego, jak również zmiany jego struktury na początku lat 90., poprzez kolejne pozycje skupiające się na szansach i zagrożeniach związanych z otwieraniem się kraju transformującego się na rynki międzynarodowe, Autor prezentuje szeroką analizę problemu na przykładzie Polski. Warto w tym miejscu wspomnieć o artykułach: *Internationalisation of a Post-Communist Economy – Opportunities and Threats: The Case of Poland* (2002), skupiających uwagę na kluczowych problemach związanych z rozwojem handlu międzynarodowego w gospodarce podlegającej transformacji, oraz *Polish Firms in the European Union. Their Internationalisation Projections and Perspectives* (2003), rozpatrujących problem integracji europejskiej od strony mikroekonomicznej, prezentując korzyści i zagrożenia, jakie mogą napotkać przedsiębiorstwa w momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz w jaki sposób wpłynie to na ich konkurencyjność.

W podobnym tonie utrzymane są prace analizujące gospodarkę na ścieżce globalizacji, na przykładzie Polski. Artykuł *Internationalisation of Economy versus Economic Policy under Integration and Globalisation* (2002) omawia szereg rekomendacji dla polityki gospodarczej, uwzględniających przede wszystkim kwestie integracji ze strukturami międzynarodowymi (głównie Unią Europejską) i postępującą globalizacją. Autor stawia ciekawą tezę, iż wzrost dobrobytu będzie uzależniony od powodzenia polityki prowadzonej w zakresie konkurencyjności, otwarcia kraju na rynki międzynarodowe, jak również efektywności. Publikacja *The Participation of Transitional Economy in Globalisation – The Case of Poland* (2002) to z kolei próba oceny prędkości integracji Polski ze środowiskiem międzynarodowym i porównania tego tempa do innych krajów. Podobną tematykę podejmują teksty: *On the Path of Poland's Globalisation* (2003) oraz *Globalisation of a Transitional Economy: The Experience of Poland* (2003). Zwieńczeniem analizy problemu jest bez wątpienia artykuł: *Polish Economic Policy, Internationalisation and Globalisation*, identyfikujący główne czynniki określające pozycję Polski w gospodarce światowej, jak również polityki, które przyczyniłyby się do sukcesu.

Do drugiej grupy artykułów zaliczyłbym te skupiające się bezpośrednio na konkurencyjności przedsiębiorstw w perspektywie integracji Polski z gospodarką światową. Szczególnie godne uwagi są opisywane w nich badania empiryczne, analizujące kondycję polskich firm stojących przed wyzwaniem stawianym przez konkurencję ze strony zagranicznych podmiotów gospodarczych. W *Competitiveness of Polish Firms and the European Union Enlargement* (2004) zbadana została konkurencyjność próby 68 przedsiębiorstw sektora produkcyjnego, w świetle oczekiwanego akcesu Polski do Unii Europejskiej. Przeanalizowanie trzech czynników wyszczególnionych przez Autora, tj. pozycji firm, ich potencjałów i strategii konkurencyjnych, wskazało na zauważalną lukę pomiędzy przedsiębiorstwami krajowymi i zagranicznymi.

Powyższe wyniki ciekawie się prezentują w zestawieniu kolejnego artykułu: *Competitiveness of Firms from Ziemia Lubuska and Poland's accession to the European Union* (2005), analizującego ten sam problem na przedsiębiorstwach operujących w okolicach Zielonej Góry. Jedyną wadą badania jest wielkość próby (w badaniu wzięło udział jedynie 15 przedsiębiorstw), która raczej nie umożliwia na swobodne generalizowanie otrzymanych wyników. Warto jednak potraktować je jako bardzo szczegółowo przeanalizowane studium przypadku.

Strategie polskich firm wobec podmiotów zagranicznych operujących na rynku krajowym zostały szerzej omówione w pracy *Cooperation strategies of Polish companies to foreign investors' expansion into Polish market* (2005). Przyglądając się kooperacji między dwoma grupami przedsiębiorstw, można zaobserwować ciekawą zależność, wskazującą na dużą współpracę w zakresie dostawy komponentów i surowców, oraz rozwoju technologii, przy odpowiednio małym zainteresowaniu zakupem licencji, czy *know-how* od zagranicznych przedsiębiorstw. Odpowiednio duża grupa badawcza i szczegółowość analizy potwierdzają jej wiarygodność.

Podczas lektury powyższych badań, oprócz kwestii czysto merytorycznych, warto również docenić szeroką gamę metod stosowanych w wymienionych pracach.

Do trzeciej grupy artykułów zaliczyłbym prace pozostające w nurcie mikro-ekonomicznym, lecz zwracające uwagę na rolę działania zagranicznych inwestorów na terenie Polski oraz przepływu technologii i ich wpływu na poprawę konkurencyjności polskich przedsiębiorstw. Spośród kilku pozycji omawiających ten temat, najistotniejsze są, moim zdaniem: *National Differences in Technology Transfers in Eastern European Transition Economies* (2002) oraz *Motives and Modes of FDI, Firm Characteristics and Performance: Case of Foreign Subsidiaries in Poland* (2005). Pierwsza z wymienionych prac ma na celu wyjaśnienie ograniczonego przepływu technologii z krajów wysoko rozwiniętych do gospodarek transformujących się. W przeciwieństwie do pozostałych artykułów zawartych w recenzowanym zbiorze, przytaczane przykłady zostały zaczerpnięte nie tylko z polskiej rzeczywistości, ale również z Chorwacji i Węgier, ukazując bardziej wiarygodny obraz przemian w Europie Środkowej.

Druga przytoczona publikacja koncentruje się ściśle na inwestycjach zagranicznych mających miejsce na terenie Polski, dokonywanych w latach 90. przez siedem wybranych przedsiębiorstw. Główne zainteresowanie Autorów pracy dotyczy zależności między motywami stojącymi za decyzją o inwestycji a sposobem ich wdrażania. Wnioski wskazują na dużą wagę przywiązywaną przez inwestorów do zakupu istniejących przedsiębiorstw, dzięki czemu możliwe jest stosunkowo szybsze pozyskanie nowego rynku zbytu, niż miałyoby to miejsce w przypadku inwestycji typu *green-field*. O jakości pracy powinno świadczyć, iż otrzymała ona nagrodę jako najlepszy artykuł na Trzynastym Kongresie Światowego Biznesu IMDA w 2004 roku (*IMDA Thirteenth Annual World Business Congress*).

Jak zostało to już wspomniane wcześniej, pozycja *International business in transition* pod redakcją Mariana Goryni jest wartościową lekturą nie tylko

z punktu widzenia ekonomicznego, ale także historycznego. Szczegółowa analiza przemian zachodzących w polskim handlu zagranicznym i stopniowej asymilacji z gospodarką światową sprawiają, iż powinna to być istotna lektura dla osób interesujących się przebiegiem transformacji gospodarek Europy Środkowoschodniej w latach 90. Z drugiej strony warto zaznaczyć duży wkład omawianych artykułów do mikroekonomicznej analizy tych przemian. Ewolucja zachodząca w kondycji polskich przedsiębiorstw, wzrost ich konkurencyjności, wdrażanie nowych technologii oraz obecność zagranicznych konkurentów na krajowym rynku jest tematem interesującym nie tylko dla teoretyka, ale może być też źródłem wielu implikacji dla polityki gospodarczej, o czym Autor recenzowanego zbioru wielokrotnie przypomina.

Na koniec warto jeszcze raz przypomnieć, że omawiana książka nie powinna być traktowana jako spójne dzieło, ale raczej jako antologia tekstów, co jest spowodowane szerokim zakresem analizowanych w niej tematów. Uważam jednak, iż warto odwoływać się do zawartych w niej tekstów, zwłaszcza jeśli jest się szczególnie zainteresowanym tematem transformacji gospodarczej.

Paweł Dziewulski

Instytut Badań Rynku Konsumpcji i Koniunktur
w Warszawie
doktorant w Kolegium Zarządzania i Finansów
Szkola Główna Handlowa w Warszawie